

årgång 17 ● nr 1-2003

nattvakan

Nattvakan

utges av Hudiksvallsregionens fågelklubb (HFK).
Tidningen utkommer med två nummer årligen
och erhålles av samtliga medlemmar i HFK.
Årsavgiften för medlemskap är för närvarande
70 kronor och insättes på pg. 88 94 30-5.

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemskap i HFK är dock oberoende av medlemskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samla och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågelfrågor genom kursverksamhet och exkursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande: Ove Nygren, Stenbergsv. 1,

824 40 Hudiksvall, Tel. 0650-155 83

Vice ordförande: Mats Sundkvist, Båtsmansvägen 6,

824 40 Hudiksvall, Tel. 0650-167 29

Sekreterare: Karin Svensson, Blockvägen 16 F,

824 34 Hudiksvall, Tel. 0650-175 37

Kassör: Lars-Göran Lindström, Slättervägen 13,

824 40 Hudiksvall, Tel. 0650-141 21

Övrig ledamot: Bo Fagerström, Dalgatan 10

824 42 Hudiksvall, Tel. 0650-59 51 58

Suppleant: Maria Dunder, Storgatan 52 A,

824 23 Hudiksvall, Tel. 0650-137 72

Suppleant: Niclas Vallin, Gränsfors 3140

820 70 Bergsjö, Tel. 0652-141 20

Följ med HFK på exkursion

Hudiksvallsregionens fågelklubb har ett digert utflyktsprogram under alla årstider.

Tryckt av:
Toli karttryck
Valbo

Sett i markerna

Hösten 2002

Mats Axbrink

DEN GODA BÄR - OCH KOTTILLGÅNGEN hösten 2002 bjöd trastar, korsnäbbar och sidensvansar till ett osannolikt överflöd av mat. Redan under september började mängder av björktrastar och starar kalasa på rönnbär i jordbrukslandskapet. Granskogen var nedtygd av kottar och här hördes kyppande mindre korsnäbbar och tutande bändelkorsnäbbar överallt. Bändelkorsnäbbarna uppmärksammades lättast på deras karakteristiska leksakstrumpet-läte, men också på flyktlätet, ett mellanting mellan gråsiska och mindre korsnäbb. Hoppas ni passade på att lära er dessa läten en höst när arten förekom i tiotals gånger fler exemplar än vad som någonsin registrerats i vårt område.

De första sidensvansarna sågs redan i början av september, men det var först i början av oktober som stora flockar kunde ses. Det verkade som att kustbandets rönnbär var mest mogna då det området fullständigt dignade av sidensvansar kring 12 oktober. Så småningom när bären utefter kusten tagit slut kunde inlandet ätas av. Som vanligt så avslutade de

Fortsättning sidan 27

INNEHÅLL NR 1 – 03

Sett i markerna	
Hösten 2002	3
<i>Mats Axbrink</i>	
Ringmärkningsverksamheten	
2002	4
<i>Kenneth Karelius,</i>	
<i>Lars Göran Lindström</i>	
En vår i Holm	
<i>Lennart Svensson</i>	12
Till minne av Björn Selin	17
<i>Bosse Fagerström</i>	
Ekonomisk redovisning	18
<i>Lars Göran Lindström</i>	
Tävling	19
<i>Karin Svensson</i>	
Kallelse till årsmöte	20
Nyårsexkursion	21
<i>Karin Svensson</i>	
Projekt Jaktfalk	22
Expedition dalripa	25
<i>Karin Svensson</i>	
Program	
vår-höst	28

Foto på framsidan. Blåhake

Foto på baksidan. Berguv

Bergsungsungar, Foto: Kenneth Karelius.

Ringmärkningsverksamheten

2002

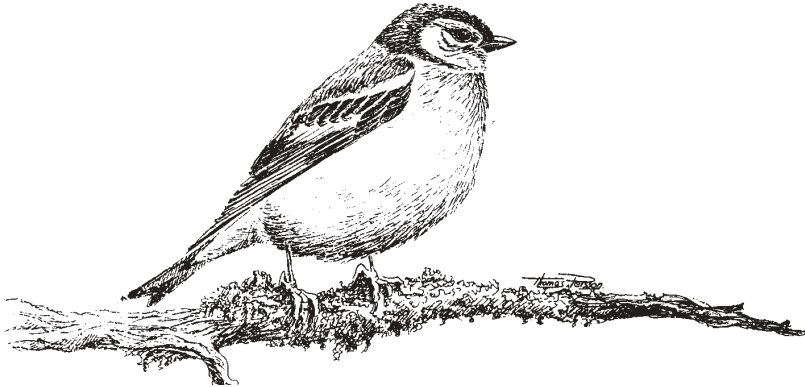
Kenneth Karelius, Lars-Göran Lindström

ÅTERIGEN SÅ KOM ÅRETS SLUTSUMMA att över-
skrida 5 500 märkta fåglar. Mera exakt så
märktes 5 530 fåglar av 82 arter, därav 2 624
årsungar. Antalet arter var något färre än året
innan medan totalsumman var cirka 800
högre. Rödbena blev den enda nya märkarten
för året.

De första ungfåglar som går att märka är
starar. Tyvärr var vi ute för sent i år för när vi

kom till starholkarna i början av juni, så hade
endera ungarna redan lämnat holkarna eller
så var de för stora för att märka. Därför blev
antalet märkta starar väldigt lågt, ungar fanns
det nämligen väldigt gott om.

Svartvita flugsnapparens lyckades mycket
bra med sin häckning och över 300 ungar
kunde märkas. När märkningen av småfågel
inleddes i mitten av juni var dock alla mesar

redan utflugna på grund av tidig häckning, tack vare ett fint försommarväder, så blåmes och talgoxe märktes det inte många av.

Sjöfågelmärkningen inleddes som brukligt i mitten av juni med märkning av grå- och havstrut. Liksom ifjol märktes ett stort antal av båda trutarterna. Redan tidigt hittades dock ett flertal döende eller redan döda gråtrutar. Detta fortsatte sedan hela sommaren och ett stort antal fåglar dog i den virusepidemi som förekom efter en stor del av den svenska ostkusten. Även andra arter påverkades, dock inte i lika hög grad.

Den fortsatta märkningen efter kusten, silltrut, tärnor och grisslor gick också mycket bra och slutsumman av denna del blev imponerande 2 202.

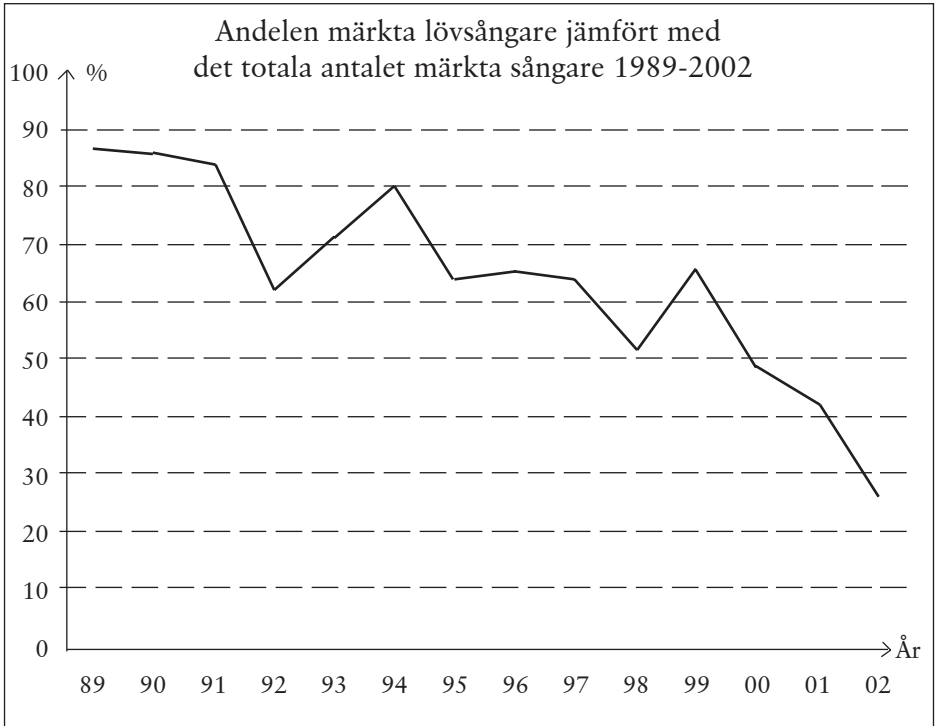
I slutet av juli röjde vi nätplatser för märkning vid Reffelmansviken (ett tack till Mats och Seve Sundkvist och deras röjsågar vilket gjorde jobbet uthärdligt i värmen).

Augusti blev en mycket dålig märkmånad. Endast 302 fåglar märktes, den sämsta summan på många år. Efter den fantastiskt fina sommaren så trodde man att många arter hade lyckats bra med sin häckning men så verkar det inte ha varit. I stort sett alla arter som brukar förekomma som mest i augusti och september fångades i mindre antal än normalt. Kanske var det så att den dåliga tillgången på insekter under sommaren gjorde

att ungfågelproduktionen inte blev så stor. Speciellt fångade vi få lövsångare. I och för sig har antalet minskat under några år men så här få har vi aldrig fått. Det verkar som om lövsångaren, i alla fall den nordliga rasen som vi nog fångar flest av, minskar och det är väl tveksamt om lövsångaren är den vanligaste arten i Sverige längre (se diagram nästa sida). Det visade sig till och med senare att vi fick fler gransångare än lövsångare i näten och det har aldrig hänt tidigare (113 gransångare och 108 lövsångare). Fångsten av blåhake låg på samma låga nivå som året innan (46 st), men där är nog en stor orsak biotopförändringar på märkplatsen. Några ganska vanliga arter missade vi helt i år som till exempel grå flugsnappare, buskskvätta och trädpiplärka.

September blev en mycket bättre månad, mycket tack vare att gråsiska började uppträda i större mängd. Även gransångare förekom i ganska stora antal. Summan i september blev 756.

I oktober kom så den stora invasionen av gråsiska. Näten var fulla mest hela tiden och den trettonde slogs dagsrekordet med stor marginal. Hela 653 fåglar ringmärktes, därav 619 gråsiskor och 5 snösiskor. Det var bara att plocka hela tiden, från åtta på morgonen till två på eftermiddagen. Som tur så var vi tre och ibland fyra som hjälptes åt, annars så

Varje år är antalet ringmärkta lövsångare jämfört med det totala antalet märkta sångare (lövsångare, rörsångare, härmsångare, höksångare, gräshoppsångare, kärresångare, gransångare, grönsångare, svarthätta, trädgårdssångare, sävsångare, törnsångare och ärtsångare). Trenden är klart och tydligt nedåtgående.

hade vi fått rulla ihop de flesta av näten och bara haft några uppe.

Även i år fastnade en höksångare i näten, den nionde totalt.

Slutsumman på Reffelmansviken blev tack vare alla gråsiskor ändå den tredje bästa hitills, 2660 fåglar av 43 arter, med oktober som den särklassigt bästa månaden (1588).

Återfynd

Under 2002 inkom 105 återfynd av 17 olika arter. Summan är på grund av många fynd

av döda, virusangripna grå- och havstrutar betydligt högre än tidigare. Anmärkningsvärt är att hela tre fynd föreligger från Afrika .

Varje år blir det många återfynd av **havstrut**. Ett av övervintringsområdena för våra havstrutar är Holland. Även i år så har tre fynd gjorts där. Två fynd från tyska kusten finns också och två fynd från Telemark, Norge (1).

Gråtrutens övervintringsområde ligger i södra delen av Östersjön. Förutom ett fynd från tyska Östersjökusten finns det fem från

Polen. Dessutom föreligger ett fynd från Norge (2).

Som vi redan skrev om i förra numret av Nattvakan återfanns en **silltrut** märkt på Långharet, Bålsön i juli 1998, i Namibia i södra Afrika drygt tre år senare. Avståndet till återfyndsplatsen var 9122 km. Ett annat fynd av silltrut gjordes i Tyskland där ringen på en årsunge född 2001 avlästes, 1184 km från märkplatsen (3).

Även **tordmule** flyttar till södra delen av Östersjön. En mule märkt på Tihällsten hittades drunknad utanför Gdansk, Polen. En annan tordmule som märktes på Jättbågan hittades död på stranden på Bornholm, Danmark och en tredje drunknade också i ett fisknät utanför Lettlands kust (4).

En **storskarv** som märktes på en ö utanför vår kust 2001 hittades drunknad i ett bottenfångstnät utanför Dragör, Danmark bara två månader senare (5).

En **ormvråk** märkt som bounge i Jättedal i juni 2001, hittades nyligen död intill en väg i januari följande år på Jylland, Danmark (6).

Trots att vi märkt ett stort antal **lövsångare** är återfynden inte många. Nu inkom dock ett återfynd från Tyskland. En fågel märkt på Reffelmansviken sista augusti år 2000 kontrollerades av en ringmärkare utanför Rostock bara 11 dagar senare. Fågeln hade då averterat en sträcka av 851 km (7).

Så har vi det andra av årets fynd från Afrika. En **roskarl** som märktes på Remmarharet i början av juli 2001 kontrollerades av en ringmärkare i Ile Senghor, Senegal cirka sju månader senare. Sträckan från märkplats till fyndplats är 5996 km (8).

Ytterligare ett återfynd av en måsfågel var den **skrattmå**s som avlästes utan fångst i Schleswig-Holstein, Tyskland 7 månader efter det att den blivit märkt utanför Söderhamn. En annan skrattmå besökte storstaden London och avlästes även den utan fångst

och en tredje uppehöll sig utanför Polens kust (9).

En **gråsiska** som märktes på Reffelmansviken i mitten av oktober år 2000 återfanns knappt två år senare uppe i norra Norge närmare bestämt i Dividalen, Tromsö. Fågeln kontrollerades av en ringmärkare. Första fyndet av rasen cabare av gråsiska kom från Österåker i Uppland i december i följ. Fågeln var märkt två månader tidigare på Reffelmansviken (10).

Ett roligt återfynd var den **rörsångare** som märktes i mitten av augusti 2001 och som kontrollerades av en ringmärkare i Navarra, Spanien drygt ett år senare. Avståndet till märkplatsen var 2499 km (11).

Så kom då sent på året, ett av det roligaste av förra årets återfynd. Tusenmilavallen var spräckt. En **fisktärna** som märktes på Hattgrund, Rogsta den fjärde juli år 2000 hittades sjuk och utmattad i Kap-provinsen, Sydafrika. Fågeln dog dock tyvärr efter några timmar, drygt två efter sin födelse. Avståndet till fyndplatsen var 10656 km. Det går inte att få återfynd så mycket längre söderut ifrån (12).

Kontroller

Varje år blir ett antal ringmärkta **havsörnar** avlästa vid de åtlar som finns i vår region. I följ avlästes bland annat en gammal hona som var märkt i finska Lappland för drygt tio år sedan. En annan örn, inne på sitt andra år, som föddes i Lappland i norra Sverige avlästes också (A).

En **vitkindad gås** märkt på Gotland, rastade i Lillfjärden och kunde avläsas (B).

En **grågås** som märktes i Lillfjärden i juli 1986 som ungfågel, avlästes på samma plats nästan 16 år senare.

Till sist hittades en **fiskmå**s död på Storstensharet utanför Söderhamn. Måsen var ringmärkt på Jylland, Danmark drygt 6 år tidigare (C).

Art	Pull	Flygg	RMV	Summa
Storskarv	38			38
Häger	5			5
Knölsvan		1		1
Gräsand		1		1
Småskrake		1		1
Duvhök	2	3		5
Ormvråk	7			7
Fiskgjuse	5			5
Tornfalk	20			20
Lärfalk		1		1
Strandskata	2			2
Morkulla		1		1
Rödbena	1			1
Roskarl	5			5
Labb	4			4
Skrattmås	412			412
Fiskmås	39			39
Silltrut	564			564
Gråtrut	549			549
Havstrut	86			86
Skräntärna	3			3
Fisktärna	99			99
Silvertärna	274			274
Tordmule	105			105
Tobisgrissla	13	1		14
Berguv	2			2
Kattuggla	2			2
Slaguggla	2	2		4
Tornseglare	4			4
Större hackspett		3		3
Ladusvala	5			5
Hussvala	3			3
Trädpiplärka	1			1
Ängspiplärka		4	4	4
Gulärta		1	1	1
Sädesärta		8	8	8
Sidensvans		1		1
Gärdsmyg		1	1	1
Järnsparv		47	47	47
Rödhake	5	57	56	62
Näktergal		3	3	3
Blåhake		46	46	46

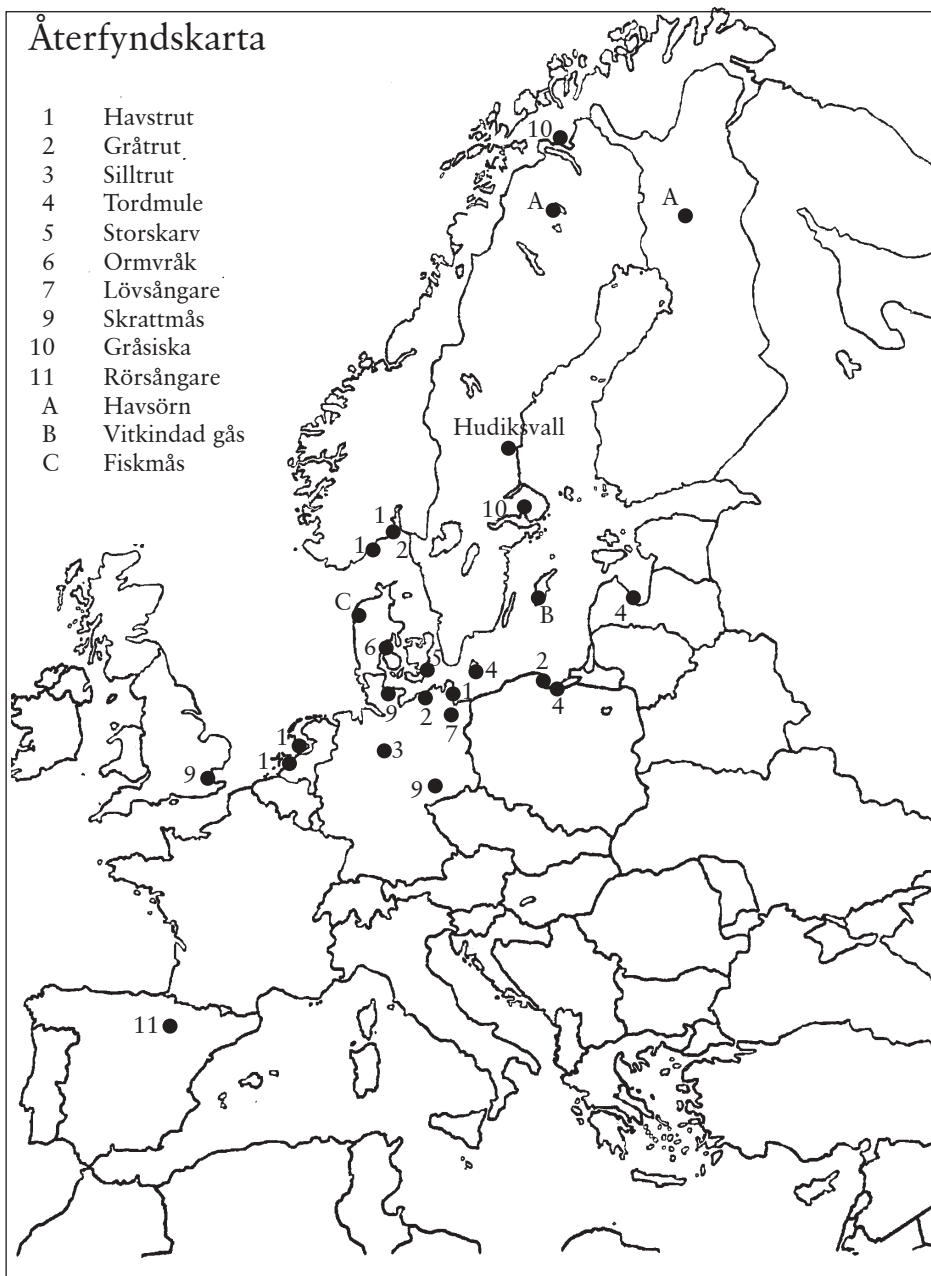

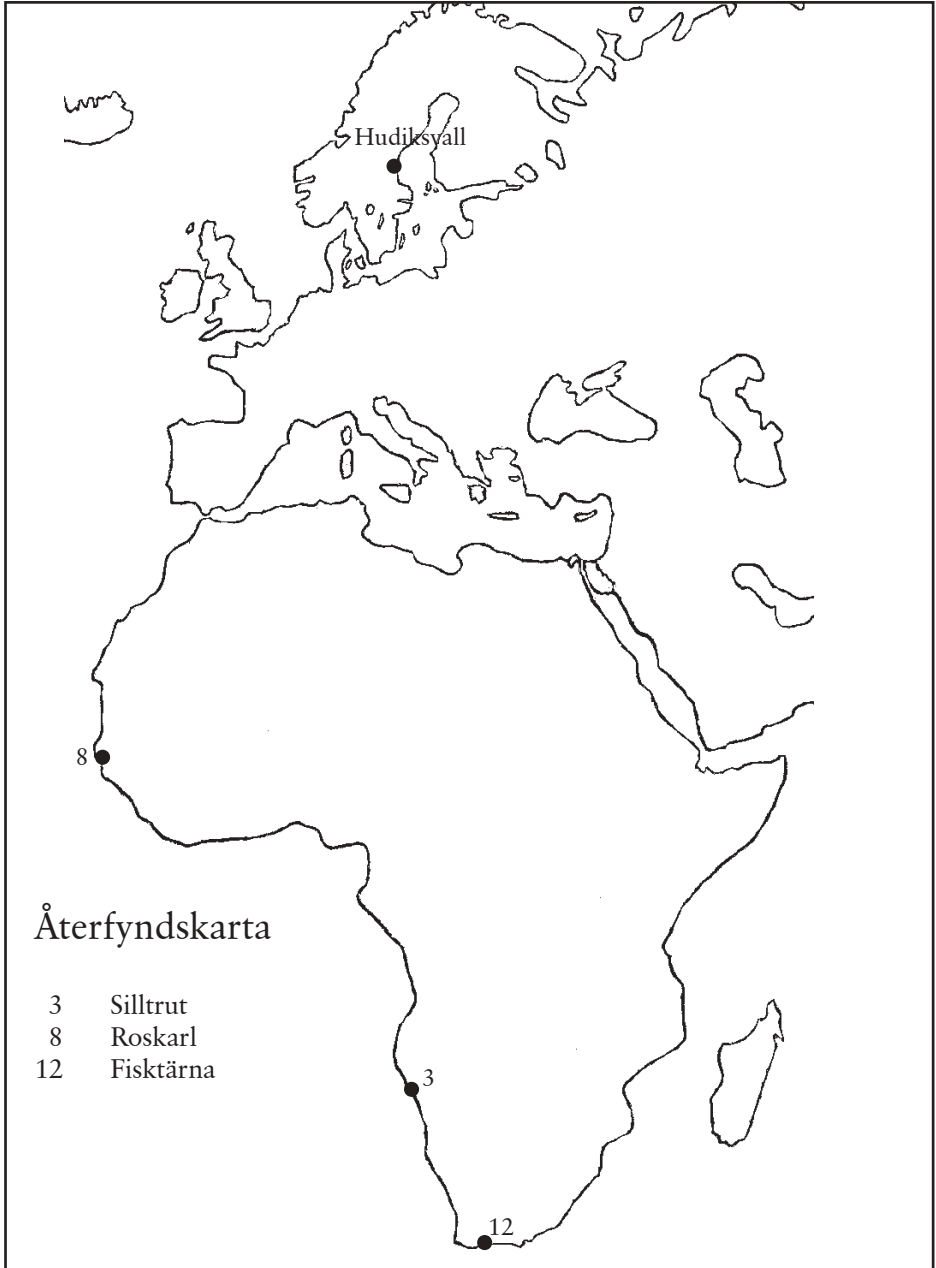

Art	Pull	Flygg	RMV	Summa
Rödstjärt		1	1	1
Koltrast		3	2	3
Björktrast	1	3	2	4
Taltrast	1	4	4	5
Rödvingetrast		4	4	4
Sävsångare		7	7	7
Rörsångare		41	41	41
Höksångare		1	1	1
Ärtsångare		15	15	15
Törnsångare		21	21	21
Trädgårdssångare	1	45	46	46
Svarthätta		40	40	40
Grönsångare		1	1	1
Gransångare		113	113	113
Lövsångare		108	108	108
Kungsfågel		1		1
Svart vit flugsnappare	307	1	1	308
Talltita		2		2
Svartmes		3		3
Blåmes	8	100	63	108
Talgoxe	27	134	48	161
Nötväcka		7		7
Törnskata		3	3	3
Skata	6			6
Kaja	5			5
Kråka	1			1
Stare	6			6
Pilfink	4	8	1	12
Bofink		12	11	12
Bergfink		1	1	1
Grönfink		41	25	41
Steglits		2	2	2
Grönsiska		27	18	27
Gråsiska		1770	1764	1770
Snösiska		8	8	8
Rosenfink		7	7	7
Domherre		41	1	41
Gulsparv		33	19	33
Videsparv		4	4	4
Sävparv		112	112	112
Summa	2 624	2906	2 660	5 530

Återfyndskarta

- 1 Havstrut
- 2 Gråtrut
- 3 Silltrut
- 4 Tordmule
- 5 Storskarv
- 6 Ormvråk
- 7 Lövsångare
- 9 Skrattmå
- 10 Gråsiska
- 11 Rörsångare
- A Havsörn
- B Vitkindad gås
- C Fiskmå

En vår i Holm

fåglarnas paradiset

Lennart Svensson

Vi fortsätter Nattvakans serie med artiklar tagna från gamla tidskrifter. Här kommer en beskrivning hur fågellivet såg ut i Holm, Nordanstig på 1940-talet tagen från en tidskrift som hette Hembygden.

DET LÅG VÅR I LUFTEN. Mars hade gjort en mindre trevlig entré med rykande snöstorm och flera köldgrader men bytte lyckligtvis snart utseende. Termometern steg hastigt och visade snart tio plusgrader. Sydliga, varma vindar svepte fram och resultatet blev ett snabbt slut på vinterns hotande come back

Omkring Harmångersåns utlopp i Holmsjöarna ligger det natursköna Holm. Det är inte någon orörd trakt, tvärt om, det är ett stycke uppodlad mark, omväxlande med skogklädda åsar och delvis reglerade myrar med en sammanlagd areal av 300 hektar. Trots att det alltså inte är något oframkomligt

stycke vildmark, har det blivit ett verkligt paradiset för otaliga fåglar och åtskilliga fyrfotadjur. Holms slätter genomflytas av två åar. Den ena och största är Harmångersån, den andra dess tillflöde, Vattringsån.

Runtom det uppodlade området ligga myrarna, å vilka åtskilliga vadare och sällsyntare tranor ha sitt tillhåll. De skiljas från åkrarna av åsar, be vuxna med gles, tämligen ung tallskog. Vid foten av åsarna och längs dikena växa björk, al och asp, här och där bildande dungar, vilka utgöra en mycket omtyckt tillflyktsort för ett flertal småfåglar, såsom trädgårdssångare, törnsångare, lövsångare, bofink, flugsnappare och rödstjart. Törnskatan håller till i den snårskog av gran- och talltelningar, som frodas å de små kullar, vilka här och var skjuta upp i åkermarken, delande denna i mindre fålt. Ett par gånger har även varfågeln, hennes större kusin, häckat där och gjort tillvaron ännu mer farofylld för de flygfärdiga småfågelungarna. Även domherren, grön- och gråsiskorna, gulsparven, bofinken, kungsfågeln, trasten med flera tyckas uppskatta den yppiga snårskogen å kullarna som häckplatser.

På ett par ställen skjuta större åsar ut i åkermarkerna. Snårvegetationen märkes även här. Dessutom tränger storskogen in, bildande grandungar och tallbestånd med enstaka gamla, knotiga tallar. Där finna ett flertal fåglar utmärkta häckplatser. Spillkråkan hackar där sparsamt ut sitt bo i någon lättbearbetad tall, kråkan reder sitt risnäste och sparvhöken, alla småfåglars värsta fiende, småfåglarnas mordängel, som han även kallats, föder upp sin hungriga barnskara. Ibland påträffar man även den lilla vackra, röda tornfalkens bo, oftast i gamla övergivna kråkbön.

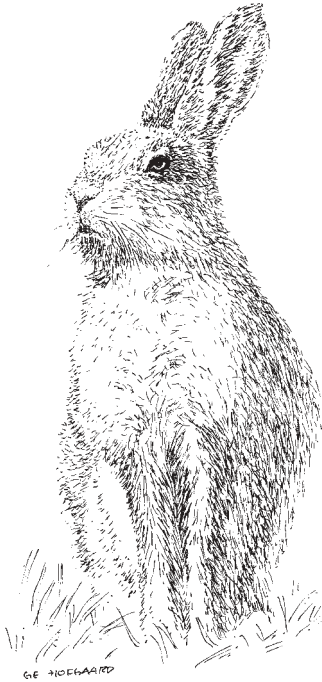
Några ugglearter ha likaledes sitt tillhåll i Holm, allmänt kattuggla och hornuggla, sparsammare slaguggla, pärluggla och berguv. Den sistnämnda förekommer i två par, vilka

uppehålla sig i trakten året runt. Den lille flygmästaren stenfalken är rätt allmän och synes ofta fara härs och tvärs i markerna på jakt efter småfåglar. Inte ens svalorna gå riktigt säkra för honom. Hans uppdykande kommer så plötsligt, att svalorna ej veta, vad som hänt, förrän de ha falken i härlarna. Visserligen missar stenfalken ofta sin svala, men stundom leder hans blixtanfall dithän, att svalan snart sprattlar i hans klor.

Duvhöken, marodören bland rovfåglarna, visar sig stundom, givande prov på sin skicklighet, än fångande vildduvor, än harar och skogsfågel. Av vildduvorna är ringduvan allmännast. Den är lätt att iakttaga, då den gärna uppehåller sig på fålten. Den skiljes lätt från den sällsynt förekommande skogsduvan, som saknar vitt i dräkten.

Det är inte bara fåglar, som trivas i Holm. Åkersorken bildar aktingsvärda kolonier, råttorna och mössen kila omkring, och huggormen krälar överallt, sökande sitt byte bland möss, grodor och fågelungar. Holm är särskilt beryktat för sitt rika ormbestånd. Hermelinen kan en vaksam iakttagare någon gång uppfånga en skymt av, men eljest håller det skygga djuret sig väl undan för människan. Ekorren är allmän, vilket även kan sägas om hare, räv och grävling, och överallt påträffas spår efter storskogens högbenta storvilt, älgen.

Några boningshus får man förgäves titta efter i Holm, blott några hölador, runt vilka svalorna som getingar flyga omkring sitt bo. Inuti ladorna bygga ladusvalor, utanpå dem hussvalor. Holms djur och fåglar få sålunda leva sitt liv tämligen ostörda av människor. Blott under skörde- och såningstider blir Holm besökt av människor i större antal.

Våren hade nu nått detta djurparadis. Snön bortjagades sakta men obevekligt av värme och blåst till några få reservat i undangömda, solfattiga grandungar å åsarnas nordslutning. Det goda vårvädret varade utan större avbrott månaden ut, och en solig, sommarlik april efterträdde. Trädens knoppar svällde, och bladen tittade undrande fram. Blåsipporna målade sina växtplatser med himmelens blå färg, och kråkor, skator, nötskrikor, talgoxar, blåmesar samt nyss anlända bofinkar

och rödhakar, inspirerades av den framåtskriande våren och blandade sina stämmor i en ännu så länge fästämmig kör. Denna utökades emmelertid för varje dag och vecka som gick av nya medlemmar med utmärkta sångåvor, och körsången blev allt vackrare, starkare och fylligare. Till sist hördes från varje dunge ett sorl av hundratals vårpigga småfåglars sång. Bofinken dominerade alltjämt med sin kraftiga, välklingande drill, törnsångaren ackompanjerade, trädgårdssångaren och lövsångaren sjöngo växelvis sina glättiga melodier, särskilt trädgårdssångarens musikaliska joller lämnade ett varaktigt intryck på åhörarnas sinnen. Lärkorna drillade från skyn, och siskor, trädpiplärka, flugsnappare, rödstjärt med flera öppnade en ihållande konsert i blandskogen mellan och runtom åkrarna. För den vackraste sången svarade trots stor konkurrens taltrasten, vars konstnärliga, växlingsrika tongångar väckte odelad beundran och hänförelse. En tjusning för örat var även koltrasten, som med rena, höga toner gjorde sin släkting platsen stridig som Holms bästa sångare.

Vid denna tidpunkt hade även de flesta av de flyttande rovfågelnarna anlänt. Dessa voro inga sångare. På sin höjd kunde de frambringa ett skarpt varningsrop vid överhängande fara. Men de drogo till sig uppmärksamheten ändå. De voro genom sina eleganta rörelser och säkra uppträdande en prydnad för trakten och kunde inte undgå att bli observerade av en vaken iakttagare. Berguven försökte sig dock ibland på sångaryrket, och hans hoo-ooh behagade maken på det högsta, medan det framkallade rysningar av obehag på en annan åhörare.

Berguven var en väldig jägare. Han var utrustad med ett par tystgående, kraftiga vingar, åtta par grova, tumslånga fruktansvärda klor och en specialbyggd, oerhört effektiv krok-näbb. Han var vidare i besittning av en aktningvärd styrka, som stod i proportion till

hans imponerande kropp. Ett runt ansikte med upprättstående örontofsar och ögon, glödande som eld, fullbordade bilden av obändig vildhet. Han ägde med andra ord alla erforderliga egenskaper för att med framgång kunna jaga skogens alla djur med undantag för älgen, den enda levande vilda varelse, som jämte människan gick någorlunda trygg för Nattskräcken. Andra större djur än älgen funnos ju inte i dessa skogar, och blott sällsynt kunde någon enstaka örn visa sig i trakten några dagar. I övrigt tillhörde skogen alltså helt uven. Det var endast gevärsförsedda människor han undvek.

Blotta utseendet var tillräckligt, för att i jaga dödsskräck hos vilken varelse som helst, och Nattskräckens stämma fullbordade bilden av skogens mördande spöke. Berguven röstresurser voro nämligen allt annat än föraktliga. Hans spöklika, stundom ihåligt dova, stundom gällt skrikande stridsrop skar genom märg och ben. Lätt är att förstå, att denna individ var skogens mest fruktade rovdjur. Alla däggdjur, från musen till räven och grävlingen, kunde räknas till berguven utvalda matnyttiga vilt, och alla fåglar, från trasten till tjädertuppen gjorde klokast i att uppsöka ordentliga gömställen för natten.

Nattskräcken drog sig inte ens för att anfalla sina dagsljusälskande kolleger, och såväl, vråk som hök intogo väl gömda sovplatser, då de väl kände till den stora nattkonungens avsikter. Han var vida, beryktad och innerligt hatad, vilket han fick erfaras, om han någon gång upptäcktes om dagen. På kort tid samlades då hundratals arga småfåglar, kråkor, skator, skrikor, ja alla som hörde skränet från de uppretade fåglarna, kring den hatade fienden för att göra gemensam sak mot nattkonungen, som tämligen oberörd satt och vred på sitt stora huvud och ilsket smållde med näbben. När han tyckte det gick för långt, sökte han sig undan till ett säkrare gömställe för att invänta mörkret.

Han var en hemsk varelse, en avgrundande. Alla djur och fåglar darrade under sömnen, då hans stridssång ljöd. Han var ökad och fruktad, nattskräcken den stora ugglan med fjäderöröronen.

Ett par små vackra, rödbruna rovfåglar svängde omkring varandra över älften, då och då stannande i luften på fladdrande vingar, ivrigt spejande nedåt, för att i nästa ögonblick störta sig ned och kort därpå höja sig med en sork i klorna. Det var tornfalkar. De hade inte fått samma snabbhet och skicklighet i luften som deras legendariska släktingar jaktfalk och lärkfalk utan voro blott medelmåttiga flygare och fingo nöja sig med mindre svärfångade byten såsom smågnagare, grodor, insekter o. s. v. Tornfalkarna voro ett vackert inslag i landskapsbilden, då de ständigt voro i farten och genom sina vackra färger genast drog uppmärksamheten till sig.

En bofink kommer plötsligt som en pil efter marken och styrde i rasande fart mot en buskage. Men fågeln hann aldrig fram till den skyddande busken. Som ett mörkt streck kom nämligen efter honom en liten mörk rovfågel för att i nästa sekund slå den stackars bofinken till marken. Denna dog utan ett ljud. Det var sparvhöken, som på detta sätt skaffat sig middagsmålet. Han är en mindre kopia av duvhöken och liknar fullkomligt sin större kusin även med avseende på temperament, djärvhet och flygskicklighet. Sparvhöken är trots sin litenhet en stor jägare och har t. o. m. orrar upptagna på sin matsedel.

En annan snabbvingad rovfågel kunde då och då ses, jaga småfåglar bland buskarna. Han överträffade t.o.m. sparvhöken i flygskicklighet och missade sällan ett utsett byte. Den fågel, som blev förföljd av stenfalken, hade inte stora utsikter att klara sig. Lyckligtvis är stenfalken inte på långt när så allmän som sparvhöken, det är blott ett och annat par, som ibland beslutat sig för att föda upp en kull ädla stenfalkungar i Holm.

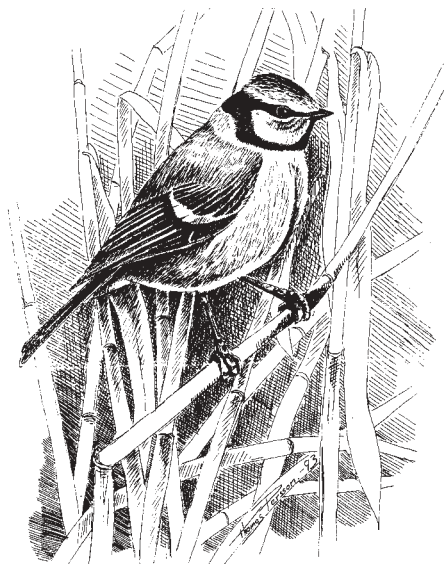
Alla fåglar, såväl stora som små, hade redan börjat se till sina gamla bon eller titta efter plats för en ny bostad under den korta sommarsejouren i Holm.

Ett imponerande risnäste i en fyrdelad tallkrona stod emellertid fortfarande obebott. Ågarna borde ha anlänt redan för en månad sedan, och ett fiskgjuspar, som fått sitt bo nedblåst, funderade under ett par dagar på att installera sig i det lediga nästet men var ej nöjt med boets låga placering utan föredrog att söka sig en ny fura, värdig att uppbära ett fiskgjuspars bo.

Duvhöken var nästa spekulant på det fina boet. Dag efter dag hade han strukit förbi och sett det tomt. Så tog han sin maka med, och de undersökte boet. Det var mycket välplacerat i den 4-delade tallkronan på sydostslutningen av en ås, omgiven av åkerfält på tre sidor samt av myrar, kärr och skog på den fjärde, den norra sidan. Nästet var påtagligt stort, det mätte nära 70 cm i diameter. Det var byggt av fingertjocka grenar i botten samt finare kvistar mot toppen. Starkt och bärkraftigt var det och stadigt inpassat i den lämpliga klykan. Ingen vinterstorm hade under årens lopp förmått rubba dess läge. Boet satt där lika fast och säkert. Duvhöken och hans fru voro fullkomligt nöjda med sitt fynd, ända tills plötsligt boets ägare döko upp, arga och stridsberedda, då de blevo på det klara med hökarnas avsikter.

Ingen visste varifrån de kommit. Man såg dem kretsa där uppe i det blå en vacker dag. Det var ett par stora, vingbreda ormvråkar, huggormarnas svurna fiender, sorkarnas, råttornas och mössens bekämpare och de halv-vuxna kråkornas tuktomästare. De kommo hit från södern för att föda upp en kull ullnystan till fullfjädrade ormdödare. De hade haft en besvärlig resa, fylld av oväder, vilket starkt försenat deras ankomst.

Honan, var en 15 år gammal fågel med rik och stor livserfarenhet och i sin fullaste

styrka. Hanen var en god 7-åring, begåvad med en underbar förmåga att även under de svåraste förhållanden kunna skaffa föda. Den gamla honan, av ortsbefolkningen känd under namnet Finntjärnsvråken, var större än sin make, visste allt om skogen och dess innevånare. Hon visste precis, hur länge hon behövde jaga t. ex. en kråkunge för att få den att utmattad sjunka till marken. Människorna kände hon. Det var hopplöst att få henne inom skothåll annat än vid boet, då hon fruktade för ungarernas säkerhet. Hon hade åtskilliga gånger varit nära döden men alltid haft tur. Varje sådan gång hade hon lagt en ny erfarenhet till de andra.

Ormvråksparet hade blivit åtskilligt fördröjt. Inte förrän den 17 april hade paret anlänt till Holm. Eljest brukade det vara framme redan i mars. Träden voro nu på väg att lövas, och solens värme hade för länge sedan väckt upp alla djur, som under vintern legat i dvala. Fortfarande fanns dock smutsiga snöfläckar kvar i undangömda gropar i granskogen. Flera flyttfåglar hade anlänt, men det stora flertalet var att vänta.

Björn Selin 1949-2002

Björn var den förste jag lärde känna i Hudiksvall.

Det var en februaridag 1982 och jag var just på väg att flytta upp till Hudiksvall från Stockholm. Jag och min dåvarande fru var på en runda med bil för att kolla stadens omgivning och för att se om vi kunde hitta några intressanta fågellokaler. Vid ån i Lingarö hittade vi några strömstarar och när vi stannade för att ta en närmare titt fastnade vi med bilen i en snödriva. Just då kom en ung trevlig man promenerande med sin då höggravida fru, och han hjälpte oss att få loss bilen.

Jag berättade att jag var ornitolog och hade stannat för att titta på strömstararna. Den unge mannen som naturligtvis var Björn svarade då att han också var fågelskådare! Ett i sanning märkligt möte. Den första person jag lär känna råkar vara en av traktens mycket få ornitologer.

Detta var mitt första möte med Björn och början till en riktigt varm vänskap som kommer att vara för alltid, även om Björn nu inte finns hos oss längre.

Efter detta första möte blev vi hembjudna till Björns familj på fika. Jag minns att han hade en gråspett på en talgboll utanför huset. Björn tyckte nog inte att gråspetten var så märkvärdig, medan jag som nyinflyttad nollåta blev alldeles i extas! Jag hade bara sett gråspett en gång tidigare.

Under de följande åren blev det många timmar i fält tillsammans med Björn och jag har en bestående känsla av att vi alltid hade kul ihop.

Det blev skådarresor till Öland och nybörjarcirklar där jag själv kanske kunde komma med en del nyttiga kunskaper och erfarenheter, men där Björn med sin pedagogiska förmåga var oumbärlig.

1986 kom Björn med ett förslag som jag då tyckte var väl djärvt; han tyckte att vi skulle starta en fågelklubb i Hudiksvall. Självt var jag nog lite tveksam till om det verkligen fanns underlag för en fågelklubb i lilla Hudik, men efter viss övertalning och smittad av Björns entusiasm, gick jag med på att försöka. Dessutom hade vi den alltid lika positive Owe Nygren med oss från starten.

I dag har HFK över 140 medlemmar av vilka många deltar aktivt vid ringmärkningen vid Reffelmansviken, under utflykter och innekvällar.

HFK kommer aldrig att vara detsamma utan Björn, men Björn kommer alltid att finnas kvar som en källa till inspiration i klubben.

Själv kommer jag att tänka på Björn varanda gång jag står ute på Kuggören och spanar ut mot Bålsön!

Hudiksvall i januari 2003

Bosse Fagerström

HUDIKSVALLSREGIONENS FÅGELKLUBB
EKONOMISK REDOVISNING FÖR VERKSAMHETSÅRET 2002

RESULTATRÄKNING

Intäkter		
Medlemsavgifter		9 100:00
Ränta		31:46
Summa intäkter		9 131:46
Kostnader		
Tryckning av Nattvakan		6 504:50
Möteskostnad		700:00
Årsavgift postgiro		310:00
Porto		1 160:00
Naturbokhandeln (pris i tävling)		266:00
Avgift utbetalningskort		15:00
Summa kostnader		8 955:50
Årets överskott		175:96
Summa kostnader och årets överskott		9 131:46

BALANSRÄKNING

Tillgångar

Innestående på postgirokonto 17 518:53

Summa tillgångar 17 518:53

Skulder och eget kapital

Skulder 0:00

Eget kapital

Balanserat överskott -2001 17 342:57
2002 175:96

Summa 17 518:53

Dessutom förfogar klubben över en fond efter Magnus Johansson, 8 933:22

Tävling

Fler konstiga fåglar

Vi kör en favorit i repris, här kommer ännu fler konstiga fåglar. Från Staffan Holm har vi fått följande fågelnamn, men han har kastat om bokstäverna i deras riktiga namn. Lista ut vilka fåglar som döljer sig bakom dessa femton mer eller mindre märkliga namn. Priset till vinnaren blir två stycken trisslotter. Skicka in din lösning senast den 1/5 till:

Karin Svensson
Blockvägen 16 F
824 34 HUDIKSVALL

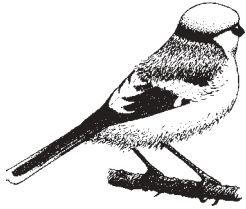
- 1 Lagtänker
- 2 Gåstränare
- 3 Suptråg
- 4 Solkräfta
- 5 Vinterdagsört
- 6 Rötskinka
- 7 Fornkines
- 8 Trandanset
- 9 Mysdrägg
- 10 Husbaner
- 11 Fnaskruskige
- 12 Våglösaren
- 13 Patronsalvor
- 14 Skarsnöig
- 15 Ångersärkar

Svar till konstiga fåglar i förra numret av Nattvakan

Rätt svar på tävlingen i förra numret var:

- 1 Rödhake
- 2 Knipa
- 3 Taltrast
- 4 Skedand
- 5 Vaktel
- 6 Sidensvans
- 7 Roskarl
- 8 Salskrake
- 9 Ormvråk
- 10 Sandlöpore
- 11 Gråsparv
- 12 Törnskata
- 13 Steglits
- 14 Tallbit
- 15 Fisktärna

Vinnaren, som lottades fram av exkursionsledaren mitt under pågående nyårsexkursion, blev Inger Eriksson i Frölland, Via. HFK gratulerar till vinsten, ett presentkort från Kjelles.

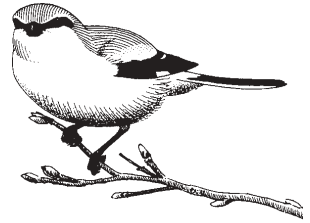

Kallelse till Årsmöte

17/3

klockan 18.30

Räddningstjänsten

Sedvanliga årsmötesförhandlingar

Bildvisning från Egypten

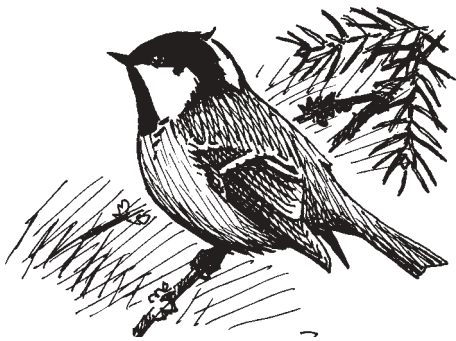
Fika

Välkomna!

Knipa. Foto: Leif Larsson.

Nyårsexkursionen

2003-01-01

Karin Svensson

ÅRETS HÖJDPUNKT? Huruvida nyårsexkursionen är årets höjdpunkt eller inte är naturligtvis svårt att svara på. Ett helt nytt fågelår väntar och ingen vet ännu vilka rariteter och höjdpunkter som kommer att dyka upp. Men onekligen finns det en viss tjuvning att skåda i sträng kyla eller tätt snöfall på årets första dag. Åka runt på olika platser, noga räkna alla arter man ser och försöka slå artrekordet för nyårsdagen. Om man tittar tillbaka på klubbens trettonåriga tradition med att ha exkursion på nyårsdagen, förvånas man över vilka arter som har setts. Skärnsnäppa, alförädare, kungsfiskare, vinterhämling, snösiska, storlom och smålom är arter som alla har observerats i trakterna runt Hudiksvall första januari. Det finns alltså mycket att upptäcka även mitt i vintern.

Årets exkursion startade som vanligt vid Lillfjärden där samma grågås som året innan fanns kvar. Kanadagås, knölsvan, gräsand och björktrast räknades också in nere vid Lillfjärden. Nästa anhalt var Iggesund, där också expertis från Bollnäs fågelklubb anslöt. Inne på fabriksområdet, där spillvatten från fabriken släpps ut i fjärden, hade en kungsfiskare upptäckts några dagar innan nyår. Givetvis ville vi se denna granna fågel på vår nyårsexkursion. Efter en stunds letande upptäckte vi till slut kungsfiskaren, som snällt satt still så att alla fick se den. Jag måste erkänna att det kändes lite märkligt att se denna fantastiskt vackra och färgspakande fågel i minus tio graders kyla och lätt snöfall. Ett stort tack till Per-Evert Svensson som mötte oss vid vaktstugan och såg till att vi fick komma in på fabriksområdet.

Mycket nöjda fortsatte vi sedan skådandet vid några av Iggesunds alla fågelmatningar. Förutom alla vanliga fågelbordsarter upptäcktes också sex stycken tallbitar i ett träd. Vidare tillbaka till Hudiksvall för ett besök hos Owe Nygren i Idenor. Gråspett, större hackspett och svartmes hittade vi snabbt vid Owe's välfyllda fågelbord. Även hos Owe fanns det tallbit, i en rönn inne på tomten satt nio stycken och kalasade. Nästa fågelmatare att besöka var Lars-Göran Lindström i Håstabý. En bergfink upptäcktes direkt i ett träd vid LG:s matning och efter en kort promenad i området hade vi också hittat bofink, grönsiska, gråsparv och gulsparv. Matningen inne i skogen vid Håsta gav i år talltita, tofmes, nötväcka och mindre korsnäbb.

Ett besök på soptippen är obligatoriskt varje nyårsexkursion. Där kan ofta många nya arter räknas in på 1:a januarilistan. I år blev det åtta nya arter; bland annat havsörn, duvhök, koltrast och stare. Tyvärr lyckades vi inte hitta någon varfågel, en art som setts på tippen åtskilliga gånger både före och efter nyårsdagen.

Havsfågelskådning på Hornslandet är också obligatoriskt på nyårsexkursionen. På vägen dit det vanliga stoppet vid turkduvorna i Sanna. I år hittade vi sex stycken. Framme i Hölick förstod vi direkt att det skulle bli svårt med sjöfågelarterna. Havet var till stora delar redan fruset eller täckt av issörja. I de få öppna partier som fanns lyckades vi i alla fall hitta sångsvan, ejder, knipa, små- och storskrake samt tobisgrissla. En ensam fiskmåås höll också till ute vid udden sydost om havsbadet. Kuggören blev liksom förra året sista platsen att besöka. Även där var isläget bekymmersamt och hur vi än spanade lyckades vi inte hitta någon ny art. När vi beslutat oss för att avsluta exkursionen och återvända till stan, upptäckte Mats Axbrink en ung kungsörn som från nordost kom flygande in över ön. En mycket fin och värdig avslutning på nyårsexkursionen 2003.

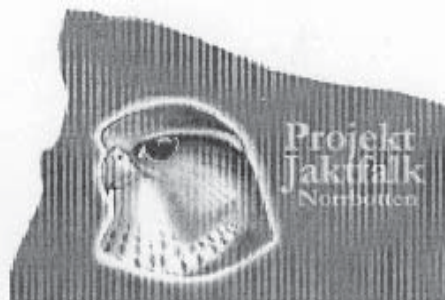
Under dagen sågs totalt 49 olika arter. Således nytt artrekord för HFK:s nyårsexkursioner. Med lite flyt och med ett bättre isläge skulle vi i år lätt kunnat få se över 50 olika arter. Förhållandevis enkla arter som trädkrypare, orre, spillkråka, svärta, alfågel och sjöorre saknades ju på årets lista. Den magiska gränsen på 50 missades försmädligt nog med en enda art. Vi hoppas på bättre lycka nästa år.

Ringmärkta knölsvanar

I förra numret av Nattvakan berättade vi om två ringmärkta knölsvanar som förra sommaren häckade i Reffelmansviken. Ringarna avlästes och uppgifterna skickades in till Ringmärkningscentralen. Nu har svaret kommit. Båda svanarna var ringmärkta i Danmark. Hanen ringmärktes som vuxen i Humlebaeck på Själland den 27/12-2000. Han föddes alltså 1998 eller tidigare. Exakt ett år efter att han blev ringmärkt, det vill

såga den 27/12-2001, avlästes ringen igen. Han fanns då fortfarande kvar på Själland och var vid den observationen ensam. Åtta månader senare återfinns han alltså här i Hudiksvall, då tillsammans med en partner och fyra ungar. Honan, som föddes år 1991, ringmärktes som ungfågel i Espergaerde på Själland den 16/1-1992. Mellan 1992 och 1999 finns tio rapporter om denna fågel, alla från Danmark. Efter 1999 finns ingen rapport om honan förrän hon dyker upp i Reffelmansviken sommaren 2002. Eftersom knölsvanar kan bli minst 30 år gamla, kan detta par förhoppningsvis häcka i många år framöver. Vi hoppas att de kommer tillbaka till Reffelmansviken även sommaren 2003.

Projekt Jaktfalk

Norbotten
2002

ÅR 2002 KOMMER ATT GÅ TILL HISTORIEN som det år med flest kända jaktfalksunger både i Sverige och Norrbotten. Den goda riptillgången och en omfattande inventering är huvudanledningarna till rekordet.

Vårinventeringen

Vårsäsongen inleddes den 12 mars med att Andreas Wedman och jag, Johan Ekenstedt, gav sig ut och inventerade. Vi möttes av ett strålande vårväder med mycket sol och god sikt, lite nederbörd och blåst. Endast tre dagar var så dåliga att vi inte kunde vara ute och inventera. Tidigare under vintern hade det varit flera varma perioder så snödjupet var inte så stort. Det fina vädret och att vi fått in mycket rutin i inventeringen gjorde att vi för första gången kunde inventera det allra nordligaste hörnet i Sverige; Råsto och Pältsaområdet. Resultatet blev dock tunnare än väntat och antalet falkar som häckar i det området är lägre än vi tidigare trodde. Nu har vi de senaste två åren varit från gränsen till Västerbotten till gränsen till Finland, ett mål som vi haft sedan starten 1996. Det gör att vi nu kan göra en bra uppskattning på att det finns mellan 34-49 par jaktfalkar i Norrbotten år 2002.

I april kom värmen med besked och vi var tvungna att bryta tidigare än vi gjort andra år. Men vi hade vid det laget hunnit med det vi hade som föresats och kunde utan dåligt samvete parkera skotrarna i garaget igen. Vecka 24 återkom vi till de vackra fjälldalarna igen för att undersöka hur det gått för jaktfalkarna. 2002 kommer att gå till historien som det år vi haft flest antal ungar i länet, hela 78 stycken kände vi till. Denna höga siffra beror på att det var gott om ripa i stora delar av länet och att vi täckt in ett så pass stort område. Riptillgången är troligtvis kopplad till lämmelåret 2001. Lämlarna verkar ha nått sitt största antal under hösten 2001 för att krascha någon gång under den följande vintern. Vi observerade ett stort antal lämlar som sprang omkring på snön under våren 2002, men det måste ha varit efter att de kraschat.

Med på kontrollen var förutom Wedman och Ekenstedt, forskningsledaren Martin

Tjernberg, initiativtagaren Berth Ove Lindström, fotograf Leif Nyström och Sara Kempe från SVT. Sara Kempe gjorde ett inslag om jaktfalk för programmet "mitt i naturen" som sändes i september. Vi kontrollerade alla kända par förutom ett som vi överlätt åt finländaren Pertti Koskimies.

Återfynd

Under sommarkontrollen ringmärkte vi även cirka 1/3 av de kända ungarna i Norrbotten. I dagsläget har vi ringmärkt strax under 50 jaktfalkar. År 2002 fick vi också vårt första återfynd. Det var en fågel som ringmärktes av oss i Västerbotten 2001 och som flugit strax under 20 mil och dött i juni i Padjelanta. Fågeln upphittades av en norsk fjällvandrare som skickade in den till riksmuseet. Under 1900-talet ringmärktes nästan 100 jaktfalkar i Sverige och av dem upphittades 8 stycken. Den vanligaste dödsorsaken var att de blev skjutna i Norge. Vi hoppas att ringmärkningen kan ge oss svar på viktiga frågor som rör jaktfalkens överlevnad.

Tidig kläckning

I år kläcktes äggen ett par-tre dagar tidigare än vad snittet varit de senaste åren. Det kan bero på vårens tidiga ankomst. Preliminära resultat pekar på att ju tidigare jaktfalken häckar, desto högre andel lyckade häckningar och högre kullsnitt har man.

Jaktfalk vs kungsörn

I en klippa i Kirunafjällen där kungsörn har häckat under ett flertal år bestämde sig ett par jaktfalkar att häcka. Det har observerats hur jaktfalkarna flög ut från klippan och attackerade ett par kungsörnar som kom för nära. Det var troligtvis de kungsörnarna som häckade i klippan 2001 med två ungar som resultat. Kungsörnarna gjorde sen ett halvhjärtat försök att bygga ett nytt bo i en dålig klippa i närheten med misslyckad häckning

som resultat. Många anser att kungsörnen driver bort jaktfalk från sina revir, men i det här fallet var det tvärtom.

Avbruten häckning

Ett revir, där vi två år i rad haft ruvande jakt-falkar under våren, har varit övergivet när vi kommit dit under sommarkontrollen. Reviret är det som ligger närmast väg av alla revir i Norrbotten, det är också i ett område där det för några år sedan skedde en boplundring av havsörn enligt Björn Helander, Projekt Havsörn. Att ett ruvande par misslyckas två år i rad är ovanligt och tyder att något hänt. Det troliga är att häckningen har blivit störd, men plundring kan inte heller uteslutas.

När Johan Ekenstedt kontrollerade ett bo i Västerbotten så hittade han papper i boet. Boet var väldigt lätt att ta sig till och det fanns bara en unge i boet. Hur pappret har hamnat där är fortfarande ett mysterium, men korp är huvudmisstänkt. Hur det än gått till så gäller det att hålla dessa revir under extra uppsikt i framtiden för att se om den förföljelse som skett i Jämtland inte förekommer i vårt undersökningsområde. Det finns dock två fall i Norrbotten där bon varit olämpligt placerade och utsatta för störning och ändå har häckningen lyckats. Vid dessa två ställen har det gått skid- och skoterled under två hundra meter från boplatserna. Dessa par måste ha vant sig vid denna typ av störninga.

Det finns dock andra ställen i länet där man borde flytta skid- och skoterleder eftersom det är lokaler där jaktfalk har häckat för några år sedan, men inte idag. Ett av dessa ställen är ett populärt skidutflyktsmål där människor brukar sitta och fika bara ett tiotal meter från boplatserna. En sådan störning klarar inte jaktfalken av. Om man skulle spärra av boplatserna så måste man dock göra dem offentliga med alla de risker för störning detta innebär.

Trender

Häckningsframgången varierar mycket mellan de olika åren. De två sista åren har vi haft en ökande reproduktionsframgång. Det är troligt att denna uppgång kommer att brytas 2003 eller 2004. Jaktfalkarna i Sarekfjällen har haft bättre häcknings framgång alla år utom ett än falkarna i Kirunafjällen. I Sarekfjällen är det samerna som står för ripjakten och i Kirunafjällen bedrivs ripjakten enligt den så kallade fria småviltsjakten. Vi måste dock ha en längre undersökningsperiod för att kunna dra några slutsatser av detta. En annan trend som tyvärr håller i sig är tillbakagången av antal par jaktfalk i Kirunafjällen. De sista två åren har mindre än tio par observerats under vårvintern. Det kan vara en naturlig tillfällig svängning, men det är något framtiden får påvisa.

Summering av 2002

Antal funna par:	35
Antal lyckade häckningar:	23
Antal ungar:	78
Ungar per känt par:	2,23
Ungar per lyckad häckning:	3,39

Denna artikel är skriven av Johan Ekenstedt och är hämtad från Projekt Jaktfalks hemsida, www.jaktfalk.nu. Där kan man hitta flera rapporter om jaktfalken i Norrbotten.

Expedition dalripa

Karin Svensson

EXPEDITIONEN STARTADE tidigt på morgonen den 10:e november 2002. Vi var tre stycken som gav oss iväg redan innan det ljusnat; Mats Axbrink, Lars-Göran Lindström och jag (Karin Svensson). Syftet med expeditionen var ett enda, att försöka hitta dalripa i Hälsingland och därmed skaffa ett nytt Hälsingekryss till Lars-Göran och mig. Platsen vi skulle till var Bellingtjärnarna ca 30 km nordväst om Hassela, längst uppe i det nordvästra hörnet

av Nordanstigs kommun och bara några hundra meter från gränsen till Väster-norrlands län. Från det här området hade skådare från Medelpad rapporterat dalripa vid flera tillfällen under året. När Mats och jag i mars passerade Bellingtjärnarna (den gången var vi ute på expedition hökuggla) såg också vi spår av dalripor i snön. Vi visste alltså att dalripa skulle finnas i området, nu gällde det bara att ha tur och få se några.

Bellingtjärnarna är två små tjärnar som ligger i ett myrområde alldeles intill vägen mellan Hassela och Torpshammar. Vi valde först att leta efter riporna på östra sidan om vägen. Det hade snöat på natten och marken och träden var vackert inbäddade i vitt. Rena julkortsidyllen! Nysnön gjorde också att det borde vara lätt att se spår efter ripor, om det fanns några i området vill säga. Vi hade inte pulsat speciellt långt förrän de första fåglarna i området gjorde entré. I en gran en liten bit framför oss satt en lavskrika och ”jamade” lite försiktigt. Det dröjde inte länge förrän det dök upp ytterligare två lavskrikor, och snart hade de flyttat sig så att vi hade dem på bara någon meters avstånd. Lavskrikorna var helt klart mycket nyfikna på vilka vi var och jag tror att de spanade in oss minst lika mycket som vi tittade på dem. En fantastisk upplevelse att få se dessa vackra och orädda skogsfåglar på så nära håll. Vår expedition hade verkligen börjat bra! Vi fortsatte längre in, lavskrikorna följde efter en liten bit, men när myrmarken tog slut och övergick till mer barrskog vände vi om. Ingen mening att leta efter dalripa i skogen.

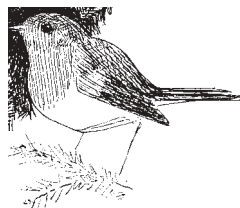
Nu hade vi myren på västra sidan om vägen kvar att leta på. Det var bara att göra sig beredd på en ny snöpulsning. Vi bestämde oss för en runda över myren, och ungefär halvvägs fick vi utdelning. I stort sett samtidigt upptäckte vi alla tre en dalripa som flög upp från marken, drog iväg över myren och försvann ur sikte på västra sidan om vägen. Vem av oss som först hann ropa ”Där är det ju en!” är helt omöjligt att säga. Mycket nöjda och upprymda återvände vi till bilen, larmade ut dalripan på sökarsystemet och firade vårt nya Hälsingekryss med choklad och mackor.

Vår expedition hade lyckats och nu var det bara att vända hemåt. Vi stannade till vid ytterligare en myr lite närmare Kölsjön, och även där verkade det finnas dalripa. Vi såg inga ripor men väl spår efter dem i snön vid

myrkanten. Strax innan Kölsjön kom en kungsörn flygande över bergen och vid Norrbäck fick vi se två stjärtmesar. Dalripan var naturligtvis dagens höjdpunkt, men även lavskrikorna var en höjddare. För att inte tala om korvgrillningen i skogen vid vägen mot Korpåsen. Det var nog pricken över i på en alltigenom helgjuten dag!

Vinterrödhakar

Mitt under brinnande artrace på nyårs-
ekursjonen ringde Inger Eriksson från
Frölland, Via.

–”Jag har en rödhake på mitt fågelbord. Den har varit här i cirka fem dagar”

Tyvärr hann vi inte åka dit på nyårsdagen, vilket var synd för ett sådant ädelt nyårskryss skulle ju ha suttit fint. Dagen efter åkte i alla fall Karin dit men fick inte se någon rödhake. Kanske hade den inte klarat den bistra natten (-28°C).

Men redan den tredje januari fick Mats Sundkvist ett telefonsamtal från Enånger.

–”Är det inte ovanligt med rödhakar på vintern?” undrade Gun-Britt Bergström. ”Jag har i alla fall en vid mitt fågelbord”

Dagen därpå åkte Mats A och Karin hem till Gun-Britt och mycket riktigt, visst var det en rödhake, om än lite stelrusen. Men på Gun-Britts välfyllda fågelbord lät den sig väl smakas av hastbullar, smör och krossade solrosfrön. Det är verkligen tur för fåglarna att våra medlemmar matar mycket under vintern!

Mindre korsnäbbar. Foto:Mats Axbrink.

Fortsättning från sidan 3

ätandet bland tämligen oaptitliga bär på oxlar i centrala Hudiksvall. Vi hade då nått början av januari och mellan 3 000 och 4 000 fåglar kunde räknas in. Björktrastar deltog mycket aktivt i ätandet, men när bären började ta slut sågs ett målmedvetet sydsträck av arten på kvällen den 5 januari.

Tallbiten är en annan art som ofta ses när rönnbären går till. Även om åtskilliga tallbitar sågs så var det inget direkt toppår för arten. Enstaka rödvingetrastar blev kvar långt in på vintern, medan koltrastar verkar ha valt att övervintra i rekordstora mängder. Kanske var också de ovanligt stora mängderna av steglits under hösten och grönsiskor under vintern en följd av god frötillgång.

Höstens sträck längs kusten blev en ganska seg historia. Endast en prutgås och några hundra bläsänder och sjöorrar är inte mycket. Kanske börjar vi bli bortskämda av stora flockar med änder och vadare? Nåväl, till slut

kunde i alla fall en ung fjällabb, fem unga dvärgmåsar och en dito tretåig mås räknas in bland sträckfåglarna.

Ville man se rara fåglar visade sig området kring Hölick vara ett bra ställe. Här upptäcktes en vitnäbbad islom i slutet av november och sedan ånyo en vid juletid. Två stycken smådoppingar sågs också årets sista veckor, men försvann när isläget blev för svårt. Till dessa arter skall tilläggas en gammal tretåig mås vid samma tid. Vid syskonlokalen Kuggören var det sämre med sällsyntheterna, men i mitten av januari drog i alla fall en ung vittrut förbi här. Forsärla sågs vid Hudiksvalls soptipp i september, medan två fåglar av samma art rastade i Bergsjö i början av oktober. Andra ovanliga fåglar i Nordanstig var jorduggla i vardera Jättendal och Hassela samt stenknäck i Bäling och Bergsjö. Dellenbygden kunde stoltsera med höstens enda två dvärgbeckasiner som rastade vid Norra Dellens strand.

Gräsiska av rasen cabaret. Foto: Mats Axbrink

Program

vår-höst

Samling där inte annat anges är alltid vid Lillfjärdens utfodringsplats.

Årsmöte 17/3

Tid: 18.30
Plats: Räddningstjänsten

I mitten av mars håller Hudiksvallsregionens fågelklubb årsmöte i de fina lokalerna på räddningstjänsten. Vi får tacka Jonny Snell som ser till att vi kan vara där. Mats Axbrink visar bilder och berättar från sin resa till Egypten. Vi bjuder på fika.

Månskensvandring med ugglelyssning 21/3

Samling: ICA-Stjärnan i Gnarp
Ansvarig: Lars Norman 0652-206 61

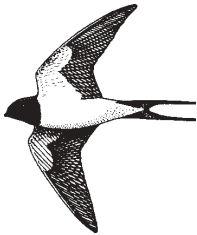
Nordanstigs naturskyddsförening inbjuder till en lite annorlunda ugglexkursion. En vandring i förhoppningsvis månsken plus eventuellt ett antal ugglor är vad som erbjuds. Rast kommer att göras för fika och korvgrillning. Så ta med en ring Tillmans.

Fågelholkstilverkning

2/4

Tid: 18.00
Plats: Slöjdsalen
Backens skola, Harmånger

Ytterligare ett arrangemang tillsammans med Nordanstigs naturskyddsförening. Föranmälan till Torsten Hansson 0652-320 51.

Tisdagsexkursionerna

Tid: 17.30
Samling: Lillfjärden
Ansvariga:

15/4	L G Lindström 0650-141 21
22/4	Mats Sundkvist 0650-167 29
29/4	Karin Svensson 0650-175 37
6/5	Owe Nygren 0650-155 83
13/5	Mats Axbrink 0650-963 87
20/5	Krister Karlsson 0651-460 25

Årets populäraste programpunkt brukar vara kvällsexkursionerna på våren. Därför har vi utökat antalet i år. Som vanligt besöker vi de hetaste platserna för dagen. Det kan vara Högs slätten, Malgrynnan, Tunasjön eller någon annan spännande plats.

Korsholmsudde

1/5

Tid: 05.45
Samling: Informationstavlan
Långvinds fritidsområde
Ansvarig: Lars Henningsson
0278-66 53 68

Vi är inbjudna av Söderhamns fågelklubb att följa med på deras traditionella första maj exkursion till Korsholmsudde i den sydligaste delen av Hudiksvalls kommun. Men hur går det med demonstrerandet då?

Fågelskådningens dag

10/5

Tid: 08.00
Plats: Fågeltornet, Tunasjön
Ansvarig: Sven Carlberg 0650-59 52 89

Som vanligt så tillbringar vi några morgontimmar vid fågetornet och följer de flyttande vårfåglarnas ankomst. Ta med fika.

Fågelvandring

15/5

Tid: 18.00
Samling: Reningsverket, Strömsbruk
Ansvarig: Ragnar Svensson
0652-320 29

En fågelvandring längs Harmångersån till havet och Ornskarpen tillsammans med Nordanstigs naturskyddsförening.

Tjejskådning 17/5

Tid: 07.00
Ansvarig: Karin Svensson 0650-175 37

För tredje året i följd så ordnar fågelklubben diskriminerande fågelskådning, det vill säga bara tjejer får vara med. Annars är båda könen alltid välkomna till alla andra aktiviteter.

Gökotta 29/5

Tid: 06.45
Samling: ICA-Starks, Harmånger
Ansvarig: Lars Norman 0652-206 61

Tillsammans med Nordanstigs naturskyddsförening, lyssnar vi efter göken och övriga vårfåglar i det mycket natursköna området vid Holm. Vi får också information om de fornlämningar som finns i området.

Försommarvandring på Hornslandet 1/6

Tid: 12.45
Ansvariga: Ulla Persson 0270-41747
Karin Svensson 0650-175 37

Tillsammans med Söderhamns fågelklubb vandrar vi längs stranden från Hölick till Hornslandsudde. Bara vandringen i det natursköna landskapet är värt ett deltagande.

Nattsångare 13/6

Tid: 21.00
Ansvarig: Mats Axbrink 0650-963 87

Fjölårets nattsångarexkursion gav bland annat mycket fina observationer på både sittande och flygande nattsjärra.

Gåsräkning 26/8 och 9/9

Tid: 17.30
Ansvarig: Mats Axbrink 0650-963 87

En ny programpunkt för året är att vi tillsammans försöker räkna de gäss som rastar i vårt område. Stora mängder kanadagäss och grågäss brukar beta ute i jordbruksmarkerna. En och annan sädgås kan kanske också ses och med lite tur spetsbergsgås. Sedan har vi ju det viktigaste av allt, räkningen av fjällgässen som vid den senare tidpunkten skall finnas rastande här hos oss. Hur många ungfåglar blir det i år?

Ringmärkning
30/8 och 21/9

Tid:	05.30 och framåt
Plats:	Reffelmansviken
Ansvariga:	
30/8	Kenneth Karelius 0650-15726
21/9	Mats Axbrink 0650-96387

Som vanligt inbjuder vi fågelklubbens medlemmar att komma och titta på ringmärkningen av fåglar vid Reffelmansviken. Det brukar vara ett uppskattat inslag att få ett klappkruss på fåglarna. Blåhake förekommer som rikligast denna tid.

Man behöver givetvis inte komma precis någon av dessa dagar utan man är välkommen när som helst under säsongen som sträcker sig från början av augusti till slutet av oktober, företrädesvis på helger om vädret tillåter.

World Birdwatch Day
4/10

Tid:	06.30
Ansvarig:	Karin Svensson 0650-17537

Vi åker till Nordanstig och skådar från Tjuvön, Mellanfjärden. Det gäller ju som vanligt att försöka bidra med någon art som inte ses någon annanstans i Sverige

